

MODELL FÖR HACKSPETT RÄDDAR SKOG

Fågelskydd. En modell som kan identifiera områden med hög sannolikhet för tretåig hackspett har tagits fram av forskare på SLU på uppdrag av BirdLife Sverige. Den har nu köpts av två skogsbolag. Förhoppningen är att instrumentet kan bidra till ökat skydd av värdefulla skogsområden.

Sverige är till ytan stort vilket gör det svårt att identifiera områden med till exempel höga naturvärden enbart genom inventeringar. En metod som kan vara mer effektiv är att utnyttja habitatmodeller. Med en habitatmodell kan man använda geografiska informationssystem (GIS) för att bearbeta stora informationsmängder och hitta lämpliga habitat för en specifik art. En sådan modell finns nu i bruk för tretåig hackspett. Den har tagits fram av forskare på SLU på uppdrag av BirdLife Sverige. Initiativtagare är Christer Johansson som är styrelseledamot i BirdLife Sverige och djupt engagerad i skogsfrågor.

– Jag har haft förhoppningar på detta i säkert tio år. Det gjordes ett pionjärbete för cirka 15 år sedan på mindre hackspett, och sedan några år finns det även en modell för tjäder i bruk. Tretåig hackspett har känts som en väldigt bra art för den här typen av modellering, säger han.

ORSAKEN TILL ATT just tretåig hackspett är lämplig är att den har tydliga krav på sin omgivning. SLU Artdatabanken skriver om dess ekologi: ”Tretåiga hackspetten lever i taigamiljöer med riklig förekomst av döende och döda träd. I områden med god tillgång på föda klarar sig arten under sommaren på några

tiotals hektar. Vintertid utnyttjar den betydligt större områden för att finna föda, troligen i storleksordningen flera hundra hektar i likhet med mindre hackspetten.”

För fyra år sedan hade BirdLife Sverige en kampanj om värdetrakter i Västerbotten där en testmodell togs fram för att hitta områden med kontinuitetsskog där tretåig hackspett med stor sannolikhet kunde finnas. Föreningen lät två forskare vid SLU, Grzegorz Mikusinski och Ewa Orlikowska, arbeta fram en habitatmodell för tretåig hackspett. Den gällde alltså bara för Västerbotten. Nu har den modellen utvidgats och utvecklats så att den kan användas för hela utbredningsområdet för tretåig hackspett.

SOM UTGÅNGSPUNKT I modellen finns Naturvårdsverkets rikstäckande kartering av marktäckesdata: Nationella marktäckedata (NMD). Den har hög upplösning (pixlar/kvadrater med ytan 10 x 10 meter). I modellen har sedan den tretåiga hackspettens habitat beaktats. Det vill säga granskog. Detta habitat har fått värdet 1,0. Men även andra habitat, som till exempel barrblandskog, tas med, men då får dessa övriga habitat värdet 0,5. Tretåig hackspett kräver relativt stora ytor, varför modellen tar hänsyn till en viss landskapsstorlek som i det här fallet ska vara mer än 50 hektar inom en 200 hektar stor cirkulär yta, det vill säga minst 25 procent. För de habitat som fått värdet 0,5 krävs alltså dubbelt så mycket, 100 hektar, inom samma cirkel om 200 hektar för att den ska kvala in som habitat för tretåig. Läggs sedan dessa förutsättningar ut på en karta över den tretåiga hackspettens utbredning får man avgränsade områden med lämpliga habitat. Dessa områden kan sedan inventeras för att utvärdera hur bra modellen lyckas att identifiera verkliga boplatser för tretåig hackspett.

– I Norrland har vi sett att modellen fungerar väldigt bra. Vi har hittat ringhack från tretåig och även observerat individer på många av de platser som modellen har hittat. Men det verkar också som om den är något mindre träffsäker i Svealand, vilket kan bero på brister i modellen, men också på att arten minskat kraftigt där, säger Christer Johansson.

FRÅN SKOGSBOLAGENS SIDA har modellen tagits emot positivt.

– Vi har till och med två skogsbolag, SCA och Sveaskog, som har köpt modellen av oss. Skogsstyrelsen har däremot varit mer tveksam och har i möten med oss sagt att sådana här modeller borde tas fram av skogsbolagen, säger han.

Under de senaste åren har han och BirdLife Sverige överklagat en rad avverkningsanmälningar. Christer Johansson menar att även om det finns de

FOTO: PRIVAT

Habitat för många krävande arter som lavskrika och tretåig hackspett.

Christer Johansson, Styrelseledamot i BirdLife Sverige.

som anser att föreningen därmed överbelastar systemet så är detta ett resultat av att Skogsstyrelsen inte agerar som de borde.

– Glädjande nog så finns det redan domstolsutslag från Mark- och miljödomstolen i Östersund som har gått på våra överklaganden utifrån en kombination av modellen och faktiska observationer och/eller spår av arten. Kunskapskravet i skogen gäller artskyddet, så förhoppningen är att habitatmodellen i sig ska räcka för att tvinga fram bedömningar av skogens lämplighet för arten och förekomst av arten i form av spår och/eller fynd, säger Christer Johansson.

DESSA ÄRENDEN HAR alltså domstolen skickat till Skogsstyrelsen, där de nu ligger.

– Nu får vi se vilka hänsyn som Skogsstyrelsen är beredd att ta. Den vägledning som idag finns för

myndigheterna att följa för tretåig hackspett behöver förbättras.

Tretåig hackspett är framför allt känslig för fragmentering av landskapet. Den är rödlistad som Nära hotad och har, enligt Artdatabanken, en mörk framtid: ”Den fortsatta avverknings takten av skog med hög andel död ved av lämplig kvalitet beräknas med viss sannolikhet att påverka beståndet negativt även kommande 15-årsperiod.”

– Den här habitatmodellen vi har tagit fram för tretåig hackspett är ett viktigt verktyg att använda om vi med artskydd ska kunna ha kvar tretåig hackspett och därmed de sammanhållna naturskogar som finns kvar, det handlar ju inte om att stoppa all avverkning, säger Christer Johansson.

– Vi kan aldrig inventera alla områden. Då måste man hitta förebyggande system som fungerar utan att man behöver vara där.

FOTO: PEKKÅ PULSA

Tretåig hackspett.

SVEASKOG ÄR, SOM nämnts, ett av två skogsbolag som har köpt in modellen. Där är Peter Bergman naturvårdschef.

– Vi inser att den här typen av modeller är framtiden. Allt vi kan använda för att utveckla vårt naturvårdsarbete är värt att titta på, säger han.

Även om han är positiv till modellen så tror han inte att den kommer att kunna användas utan kompletterande inventeringar.

– Det här är trots allt bara en modell och det kan aldrig ersätta att vara på plats. Modellen fångar heller inte upp händelser av katastrofkaraktär som gynnar tretåig hackspett som stormfällning och brand, säger han.

Han håller med Christer Johansson om att verktyget fungerar bättre i norra Sverige än i södra och mellersta Sverige.

– Det verkar som de områden som identifieras

FOTO: BENGT ALM

Peter Bergman, naturvårdschef på Sveaskog.

” Vi hjälper sedan gärna BirdLife Sverige med att visa resultatet av våra analyser så att modellen kan bli ännu bättre i framtiden

i Mellansverige (Västmanland och Värmland) ofta är blöta, unga barrskogar utan högre naturvärden. Vi har erbjudit oss att titta på modellen och jämföra med vårt bestandsregister. I norra Sverige sammanfaller de områden som habitatmodellen hittar med våra frivilliga avsättningar, men vi behöver göra fler överlappsanalyser. Vi hjälper sedan gärna BirdLife Sverige med att visa resultatet av våra analyser så att modellen kan bli ännu bättre i framtiden, säger Peter Bergman.

PÅ SVEASKOG SKA han nu ta fram en instruktion för hur modellen ska användas inom företaget.

– Det är jätteintressant om modellen pekar ut naturvärden som vi själva inte har kunskap om. Vi kommer efter fältbesök att avsätta de bestånd som har höga naturvärden som uppfyller den tretåiga hackspettens krav, säger Peter Bergman.

Är du intresserad av att veta mer eller engagera dig i projektet, med till exempel inventeringar, så ta kontakt med christer.johansson@birdlife.se. 🦉

Hack av tretåig hackspett.

FOTO: JOHAN HEDBERG

**UPPLEV FÅGEL- OCH NATURRESOR ÖVER HELA VÄRLDEN
MED ERFARNA RESELEDARE—BRA BOENDE—BEHAGLIGT TEMPO**

ETT AXPLOCK AV RESOR 2023

- **RUMÄNIEN TJEJRESA 25 APRIL—4 MAJ** Karpaterne - Flodbåtsboende - Donau
- **ÖLAND MAJ, TVÅ RESOR** Fågelsång - Många flyttfåglar - Ringmärkning - Ottenby
- **GRODOR PÅ ÖSTERLEN 5—7 MAJ** Grodor - Reptiler - Stenshuvud nationalpark
- **OHIO & MICHIGAN 10—19 MAJ** Skogssångare - Ringmärkning - Fågelrikt
- **ALBANIEN 20—29 MAJ** Fåglar - Fjärilar - Reptiler
- **SÖDRA FJÄLLEN 22-28 JUNI** Fjällfåglar - Dubbelbeckasinspel - Lavskrika
- **DOLOMITERNA 1-8 JULI** Vandring - Alplandskap - Fåglar - Blommor - Vin - SPA
- **UGANDA AUGUSTI** Träskonäbb - Schimpanser - Artrikt
- **NEPAL 16—29 OKTOBER** Fågelrikt - Red Panda - Pansarnoshörning
- **LITAUEN 15-20 SEP** Rovfågelsträck - Ringmärkning - Världsarvet Curonian Spit NP

RESOR—GUIDNINGAR—KURSER—EVENEMANG OCH MYCKET MER SOM PASSAR ALLA OAVSETT KUNSKAPSNIVÅ.
VÄLKOMMEN ATT MÖTA GIGI SAHLSTRAND, GÖRAN PETTERSSON OCH ÖVRIGA RESELEDARE PÅ VÅRA RESOR!

Fågelguidning
- Se Upp! **Natur
specialisten**

För fullständigt program besök:
www.fagelguidning.se
www.naturspecialisten.se

VI GÖR NATUREN LEVANDE.

Naturbutiken är Nordens största återförsäljare av kikare och naturlitteratur.

Vad ska du göra sommarens lata dagar när fågelskådningen känns lite trist? Börja med nattfångst av fjärilar!

LJUSFÄLLA WATKINS & DONCASTER

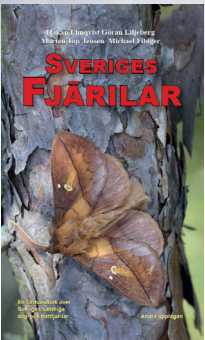
Med denna elektriska ljusfälla behöver du inte vara uppe halva natten. **2 290 KR.**

KRAFTFULL LAMPA!

LEPILED MAXI SWITCH

Med denna mycket smidiga och kraftfulla lampa är insektsfångst lättare än någonsin. **5 590 KR.**

SVERIGES FJÄRILAR

Denna fälthandbok omfattar alla Sveriges cirka 1 100 storfjärilar. **499 KR.**

30 dagars öppet köp • Fraktfritt över 1000 kr • Snabba leveranser

Klarna.

**Natur
butiken**

  0485 – 444 40
info@naturbutiken.se

NATURBUTIKEN.SE